

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Υποσχόλια (Tīkā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια (Sutta Piṭaka - Tīkā)

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια (1. Dīgha Nikāya - Tīkā)

3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα
(3. Pāthikavaggaṭīkā)

8. Σχόλια για την ομιλία στον Σινγκάλα (8. Siṅgālasuttavaṇṇanā)

PaliVerse

1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια

3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα

8. Siṅgālasuttavaṇṇanā

Nidānavāṇṇanā

242. Pākārena parikkhittanti padaṃ ānetvā sambandho. Gopuraṭṭālakayuttanti dvārapāsādena ceva tattha tattha pākāramatthake patiṭṭhāpitaatṭālakehi ca yuttaṃ. Velūhi parikkhittattā, abbhantare pupphūpagaphalūpagarukkhasañchannattā ca nīlobhāsaṃ. Chāyūdakasampattiyā, bhūmibhāgasampattiyā ca manoramaṃ.

Kāḷakavesenāti kalandakarūpena. Nivāpanti bhojanaṃ. Tanti uyyānaṃ.

“Kho panā”ti vacanālaṅkāramattametanti tena samayenāti atthavacanaṃ yuttaṃ. Gahapati mahāsāloti gahapatibhūto mahāsāro, ra-kārassa la-kāraṃ katvā ayaṃ niddeso. Vibhavasampattiyā mahāsārappatto kuṭumbiko. “Putto panassa assaddho”tiādi aṭṭhuppattiko yaṃ suttanikkhepoti taṃ aṭṭhuppattiṃ dassetuṃ āraddhaṃ. Kammaphalasaddhāya abhāvena assaddho. Ratanattaye pasādābhāvena appasanno. Evamāhāti evaṃ idāni vuccamānākārena vadati.

Yāvajīvaṃ anussaraṇīyā hoti hitesitāya vuttā pacchimā vācāti adhippāyena. Puthudisāti visuṃ visuṃ disā, tā pana anekāti āha “bahudisā”ti.

243. “Na tāva pavitṭho”tiādīsu vattabbaṃ heṭṭhā vuttameva. Na idānevāti na imāya eva velāya. Kiṃ carahīti āha “paccūsasamayepī”tiādi. Gihivinayanti gihīnaṃ gahaṭṭhānaṃ vinayatantibhūtaṃ “gihinā evaṃ vattitabba”nti gahaṭṭhācārassa gahaṭṭhavattassa anavasesato imasmim suttē savisesaṃ katvā vuttattā. Tathevāti yathā buddhacakkhunā diṭṭhaṃ, tatheva passi. Namassati vattavasena kattabbanti gahetvā ṭhitattā.

Chadisādivaṇṇanā

244. Vacanaṃ sutvāva cintesi buddhānubhāvena attasammāpaṇidhānanimittena puññabalena ca codiyamāno. Na kira tā etāti tā cha disā etā idāni mayā namassiyamānā puratthimādikā na honti kirāti. Nipātamattanti anattakabhāvaṃ tassa vadati. Pucchāpadanti pucchāvacanaṃ.

Bhagavā gahapatiputtēna namassitabbā cha disā pucchito desanākusalatāya ādito eva tā akathetvā tassa tāva paṭipattiyā naṃ bhājanabhūtaṃ kātuṃ vajjanīyavajjanatthañceva sevittabbasevanatthañca ovādaṃ dento “yato kho gahapatiputtā”tiādinā desanaṃ ārabhi. Tattha kammakilesāti kammabhūtā saṃkilesā. Kilissantīti kiliṭṭhā malīnā viya ṭhitā, upatāpitā ca hontīti attho. Tasmāti kilissananimittattā. Yadi pi surāpānaṃ pañcaverabhāvena upāsakehi parivajjanīyaṃ, tassa pana apāyamukhabhāvena parato vattukāmatāya pañātipātādike eva sandhāya “cattāro”ti vuttaṃ, na “pañcā”ti. “Visuṃ akammapathabhāvato cā”ti apare. “Surāpānampi ‘surāmerayapānaṃ, bhikkhave, āseviṃ bhāviṃ bahuḷikataṃ nirayaṃvattanika’ntiādi vacanato visuṃ kammamapathabhāvena āgataṃ. Tathā hi

taṃ duccharitakammaṃ hutvā duggatigāmiṭṭhivattakabhāvena niyata”nti keci,
tesaṃ matena ekādasa kammaṃ pathā siyuṃ. Tasmā yathāvuttesveva kammaṃ pathesu
upakāraṃ katasabhāgattavasena anuppaveso daṭṭhabboti “visuṃ
akammaṃ pathabhāvato cā”ti suvuttametaṃ. Surāpānassa bhogāpāyamukhabhāvena
vattukāmatāya “cattāro” tveva avoca. Tiṭṭhati ettha phalaṃ tadāyattavuttitāyāti
tānaṃ, hetūti āha “tānehi kārāṇehi”ti. Apenti apagacchanti, apeti vā etehi
apāyā, apāyānaṃ, apāyā eva vā mukhāni dvārānīti apāyamukhāni. Vināsamukhānīti
etthāpi eseva nayo.

Kiñcāpi “ariyasāvakassā”ti pubbe sādharmaṇato vuttaṃ, visesato pana paṭhamāya
bhūmiyaṃ tṭhasseva vakkhamānanayo yujjati “soti so sotāpanno”ti vuttaṃ.
Pāpaka-saddo nihīnapariyāyoti “lāmakehi”ti vuttaṃ. Apāyadukkhaṃ, vaṭṭadukkhaṃ
pāpentīti vā pāpakā, tehi pāpakehi. Cha disā paṭicchādentoti tena tena bhāgena
dissanti “disā”ti saññite cha bhāge satte yathā tehi saddhiṃ attano chiddaṃ na
hoti, evaṃ paṭicchādentoti paṭisandhārento. Vijjanatthāyāti abhibhavanatthāya. Yo hi
diṭṭhadhammikaṃ, samparāyikaṃ anattaṃ parivajjanavasena abhibhavati, tato
eva tadubhayatthaṃ sampādeti, so ubhayalokavijayāya paṭipanno nāma hoti
paccatthikaniggaṇhanato, sakatthasampādanato ca. Tenāha “ayañceva loko”tiādi.
Pāṇātipātādīni pañca verāni verappasavanato. Āraddho hotīti saṃsādhito hoti,
tayidaṃ saṃsādhanaṃ kittisaddena idha sattānaṃ cittatosanena,
verābhāvāpādanena ca hotīti āha “paritosito ceva nipphādito cā”ti. Puna pañca
verānīti pañca veraphalāni uttarapadalopena.

Katamassāti katame assa. Kilesasampayuttatā kilesoti taṃyogato taṃsadisaṃ
vadati yathā “pīṭisukhaṃ paṭhamam jhānaṃ, nīlaṃ vattha”nti ca. Sampayuttatā
cettha tadekaṭṭhatāya veditabbā, na ekuppādādītāya. Evañca katvā
pāṇātipātakammasa diṭṭhimānalobhādīhipi kiliṭṭhatā siddhā hoti, micchācārassa
dosādīhi kiliṭṭhatā. Tenāha “saṃkilesoyevā”tiādi. Pubbe vuttaatthavasena pana
sammukhenapi nesaṃ kilesapariyāyo labbhateva. Etadatthaparidīpakamevāti yo
“pāṇātipāto kho”tiādinā vutto, etassa atthassa paridīpakameva. Yadi evaṃ kasmā
puna vuttanti āha “gāthābandha”nti, tassa atthassa sukhaggahaṇatthaṃ bhagavā
gāthābandhaṃ avocāti adhippāyo.

Catuṭṭhānādivaṇṇanā

246. “Pāpakammaṃ karotī”ti kasmā ayaṃ uddesaniddeso pavattoti
antolīnacodanaṃ sandhāya “idaṃ bhagavā”tiādi vuttaṃ. Sukkapakkhavasena hi
uddeso kato, kaṇhapakkhavasena ca niddeso āraddho. Kāraketi pāpakammasa
kārake. Akārako pākaṭo hoti yathā paṭipajjanto pāpaṃ karoti nāma, tathā
appaṭipajjanato. Saṃkilesadhammavivajjanapubbakaṃ
vodānadhammapaṭipattiācikkhanaṃ idha desanākosallaṃ. Paṭhamataraṃ kāraṃ
dassento āha yathā “vāmaṃ muñca dakkhiṇaṃ gaṇhā”ti tathā hi bhagavā
atṭhatimsa maṅgalāni dassento “asevanā ca bālāna”nti vatvā “paṇḍitānaṃ
sevanā”ti avoca. Chandāgatinti ettha sandhivasena saralopoti dassento āha
“chandena pemena agati”nti. Chandāti hetumhi nissakkavacananti āha
“chandenā”ti. Chanda-saddo cettha taṇhāpariyāyo, na kusalaṃ chandādiṃ pariyāyoti
āha “pemenā”ti. Parapadesūti “dosāgaṇṇaṃ gacchanto”tiādisu vākyesu. “Eseva
nayo”ti iminā “dosena kopenā”ti evamādi atthavacananaṃ atidisati. Mittoti daḷhamitto,
sambhattoti attho. Sandiṭṭhoti diṭṭhamattasahāyo. Pakativeravasenāti pakatiyā
uppannavavavasena, cirakālānubandhavirodhavasenāti attho. Tenevāha

“taṅkhaṇuppannakodhavasena vā”ti. Yaṃ vā taṃ vā ayuttaṃ akāraṇaṃ vatvā. Visame corādiḷe, visamāni vā kāyaduccaritādīni samādāya vattanena nissito visamanissito.

Chandāgatiādīni na gacchati maggeneva catunnampi agatigamanānaṃ pahīnattā, agatigamanānīti ca tathāpavattā apāyagamaniyā akusalacittuppādā veditabbā agati gacchati etehīti.

Yassati tena kittiyatīti yaso, thutighoso. Yassati tena purecarānucarabhāvena parivāriyatīti yaso, parivāroti āha “kittiyasopi parivārayasopī”ti. Parihāyatīti pubbe yo ca yāvataḷe labbhati, tato parito hāyati parikkhayaṃ gacchati.

Chaapāyamukhādivaṇṇanā

247. Pūve bhājane pakkhipitvā tajaṃ udakaṃ datvā madditvā katā pūvasurā. Evaṃ sesasurāpi. Kiṇṇatī pana tassā surāya bijaṃ vuccati, ye “surāmodakā” tipi vuccanti, te pakkhipitvā katā kiṇṇapakkhittā. Harītakīsāsapādinānāsambhārehi saṃyojitā sambhārasaṃyuttā. Madhukatālanālīkerādīpuppharaso cirapārivāsiko pupphāsavo. Panasādīphalaraso phalāsavo. Muddikāraso madhvāsavo. Ucchuraso gulāsavo. Harītakāmalakakaṭukabhaṇḍādīnānāsambhārānaṃ raso cirapārivāsiko sambhārasaṃyutto. Taṃ sabbampīti taṃ sabbamaṃ dasavidhampi. Madakaraṇavasena majjaṃ pivantaṃ madayatīti katvā. Surāmerayamajje pamādaṭṭhānaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ. Anu anu yogotī punappunaṃ taṃsamaṅgitā. Tenāha “punappunaṃ karaṇa”nti, aparāparaṃ pavattananti attho. Uppannā ceva bhogā parihāyanti pānabyasanena byasanakaraṇato. Anuppannā ca nuppajjanti pamattassa kammantesu ñāyakaraṇābhāvato. Bhogānanti bhuñjitabbaṭṭhena “bhogā”ti laddhanāmānaṃ kāmaguṇānaṃ. Apāyamukha-saddassa attho heṭṭhā vutto eva. Avelāyati ayuttavelāya. Yadā vicarato attharakkhādayo na honti. Visikhāsu cariyatī racchāsu vicaraṇaṃ.

Samajjā vuccati maho, yattha naccānīpi payojīyanti, tesamaṃ dassanādiatthaṃ tattha abhīrativasena caraṇaṃ upagamaṇaṃ samajjābhīcaraṇaṃ. Naccādidassanavasenāti naccādīnaṃ dassanādivasenāti ādisaddalopo daṭṭhabbo, dassanena vā savanampi gahitaṃ virūpekasesanayena. Ālocanasabhāvatāya vā pañcaviññāṇaṃ savanakiriyāyapi dassanasāṅkhepasambhavato “dassanavasena” icceva vuttaṃ. Idha cittālasīyatā akāraṇanti “kāyālasīyatā”ti vuttaṃ. Yuttappayuttatātī tappasutatā atīrekataratāya.

Surāmerayassa chaādīnavādivaṇṇanā

248. Sayamaṃ daṭṭhabbanti sandiṭṭhaṃ. Sandiṭṭhameva sandiṭṭhikaṃ, dhanajānisaddāpekkhāya pana itthilīṅgavasena niddeso, diṭṭhadhammīkāti ayamettha atthotī āha “idhalokabhāvinī”ti. Samaṃ, sammā passitabbātī vā sandiṭṭhikā, pānasamakālabhāvinīti attho. Kalahappavaḍḍhanī mittassa kalahe anādīnavadassībhāvato. Khettaṃ uppattiṭṭhānabhāvato. Āyatananti vā kāraṇaṃ, ākaro vātī attho. Paraloke akittiṃ pāpuṇanti akittisaṃvattaniyassa kammaṃ pasavanato. Kopīnaṃ vā pākāṭabhāvena akattabbarahassakammaṃ. Surāmadamattā ca pubbe attanā kataṃ tādisamaṃ kammaṃ amattakāle chādentā vicarītvā mattakāle paccatthīkānampi vivaranti pākāṭaṃ karontī, tena tesamaṃ sā surā tassa kopīnassa nidaṃsanato “kopīnanidaṃsanī”ti vuccatīti evamettha attho daṭṭhabbo. Kammassakatāpaññanti nidassanamattaṃ daṭṭhabbaṃ. “Yaṃ kiñci lokiyaṃ paññaṃ

dubbalaṃ karotiyevā”ti hi sakkā viññātum. Tathā hi byatirekamukhena tamatthaṃ paṭiṭṭhapetum “maggapaññaṃ panā”tiādi vuttaṃ. “Antomukhameva na pavisaṭi”ti iminā surāya maggapaññaḍubbalakaraṇassa durasamussāritabhāvamāha. Nanu cevaṃ surāya tassā paññāya dubbālīkaraṇe sāmattiyaavighāto acodito hoti ariyānaṃ anuppayogasseva coditattāti? Nayidaṃ evaṃ upayogopi nāma sadā tesāṃ natthi, kuto kiccakaraṇanti imassa atthassa vuttattā. Atha pana aṭṭhānaparikappavasenaṃ kadāci siyā upayogo, tathāpi so tassā dubbaliyaṃ īsakampi kātum nāameva sammadeva paṭipakkhadūrībhāvena suppaṭiṭṭhitabhāvato. Tenāha “maggapaññaṃ pana dubbalaṃ kātum na sakkoti”ti. Maggaśīsena cettha ariyānaṃ sabbassāpi lokiyalokuttarāya paññāya dubbalabhāvāpādāne asamatthatā dassitāti daṭṭhabbaṃ. Pajjati etena phalanti padaṃ, kāraṇaṃ.

249. Attāpissa akālacārissa agutto sarasato arakkhito upakkamatopi parivajjanīyānaṃ aparivajjanato. Tenāha “avelāya caranto hī”tiādi. Kaṇṭakādīnipīti pi-saddena sobbhādiḱe saṅgaṇhāti. Verinopīti pi-saddena corādikā saṅgayhanti. Puttadārāti ettha puttaggaṇaṇena puttīpi gahitāti āha “puttadhītarō”ti. Bahi patthananti kāmappaṭthanāvasena antogehassitato nibaddhavaṭṭhuto bahiddhā patthanaṃ katvā. Aññehi katapāpakammesūti parehi katāsu pāpakiriyāsu. Saṅkitabbo hoti akāle tattha tattha caraṇato. Ruhati yasmiṃ padese corikā pavattā, tattha parehi diṭṭhattā. Vattum na sakkāti “ettakaṃ dukkhaṃ, ettakaṃ domanassa”nti paricchinditvā vattum na sakkā. Taṃ sabbampi vikālacārimhi puggale āharitabbaṃ tassa upari pakkhipitabbaṃ hoti. Kathaṃ? Aññasmiṃ puggale tathārūpe āsaṅkitabbe asati. Itīti evaṃ. Soti vikālacārī. Purakkhato purato attano upari āsaṅkante katvā carati.

250. Naṭanāṭakādīnaccanti naṭehi nāṭakehi naccitabbanāṭakādīnaccavidhi. Ādi-saddena avasiṭṭhaṃ sabbāṃ saṅgaṇhāti. “Tattha gantabbaṃ hoti”ti vatvā tatthassa gamanena yathā anuppannānaṃ bhogaṇaṃ anuppādo, uppannānaṃ vināso hoti, taṃ dassetum “tassā”tiādi vuttaṃ. Gītanti saragataṃ, pakaraṇagataṃ, tāḷagataṃ, apadhānagatanti gandhabbasatthavihiṭaṃ aññampi sabbāṃ gītaṃ veditabbaṃ. Vāditanti vīṇāveṇumudiṅgādivādanaṃ. Akkhānanti bhāratayuddhasītāharaṇādiakkhānaṃ. Pāṇissaranti kaṃsatāḷaṃ, “pāṇitāḷa”ntipi vadanti. Kumbhathūnanti caturassaambaṇakatāḷaṃ. “Kuṭabherisaddo”ti keci. “Eseva nayo”ti iminā “kasmīṃ ṭhāne”tiādinā nacce vuttamatthaṃ gītādīsu atidisati.

251. Jayanti jūtaṃ jinanto. Veranti jītena kīḷakapurisena jayanimittaṃ attano upari veraṃ virodhaṃ pasavati uppādeti. Tañhissa verapasavanaṃ dassetum “jītaṃ mayā”tiādi vuttaṃ. Jinoti jūtaparājayaṇāya dhanajānīyā jino. Tenāha “aññena jito samāno”tiādi. Vittāṃ anusocatīti taṃ jinaṃ vittaṃ uddissa anutthunati. Vinicchayaṭṭhāneti yasmiṃ kismiṃci aṭṭavinicchayaṭṭhāne. Sakkiputtassāti sakkiḱbhāvena puttassa. Akkhasoṇḍoti akkhadhutto. Jūtakaroti jūtapamādaṭṭhānānuyutto. Tvampi nāma kulaputtoti kulaputto nāma tvaṃ, na mayaṃ tayi kolaputtiyaṃ idāni passāmāti adhippāyo. Chinnabhinnakoti chinnabhinnahirottappo, ahiriko anottappīti attho. Tassa kāraṇāti tassa atthāya.

Anicchitoti na icchito. Positabbā bhavissati jūtaparājayena sabbakālaṃ rittatucchabhāvato.

Pāpamittatāya chaādīnavādivaṇṇanā

252. Akkhadhuttāti akkhesu dhuttā, akkhanimittaṃ atthavināsakā. Itthisoṇḍāti itthīsu

soṇḍā, itthisambhoganimittam ātappanakā. Tathā bhattasoṇḍādayo veditabbā. Pipāsāti uparūpari surāpipāsā. Tenāha “pānasoṇḍā”ti. Nekatikādayo heṭṭhā vuttā eva. Mettiuppattiṭṭhānatāya mittā honti. Tasmāti pāpamittatāya.

253. Kammantanti kammaṃ, yathā suttaṃyeva suttanto, evaṃ kammaṃyeva kammanto, taṃ kātuṃ gacchāmāti vutto. Kammaṃ vā anto niṭṭhānaṃ gacchati etthāti kammanto, kammakaraṇaṭṭhānaṃ, taṃ gacchāmāti vutto.

Pannasakhāti suraṃ pātuṃ panne paṭipajjante eva sakhāti pannasakhā. Tenāha “ayamevattho”ti. “Sammiyasammiyo”ti vacanamettha atthīti sammiyasammiyo. Tenāha “sammāsammāti vadanto”ti. Sahāyo hotīti sahāyo viya hoti. Otārameva gavesatīti randhameva pariyesati anattamassa kātukāmo. Verappasavoti parehi attani verassa pasavanaṃ anupavattanaṃ. Tenāha “verabahulatā”ti. Paresaṃ kariyamāno anatto ettha atthīti anatto, tabbhāvo anattatāti āha “anattakāritā”ti. Yo hi paresaṃ anattam karoti, so atthato attano anattakāro nāma, tasmā anattatāti ubhayānattakāritā. Ariyo vuccati satto, kucchito ariyo kadariyo. Yassa dhammassa vasena so “kadariyo”ti vuccati, so dhammo kadariyatā, macchariyaṃ. Taṃ pana dubbisajjanīyabhāve ṭhitaṃ sandhāyāha “suṭṭhu kadariyatā thaddhammacchariyabhā”voti. Avipaṇṇasabhāvato uṭṭhātuṃ asakkonto ca iṇaṃ gaṇhanto saṃsīdantova iṇaṃ vigāhati nāma. Sūriye anuggate eva kammante anārabhanto rattim anuṭṭhānasīlo.

Atthāti dhanāni. Atikkamantīti apagacchanti. Atha vā atthāti kiccāni. Atikkamantīti atikkantakālāni honti, tesam atikkamopi atthato dhanānameva atikkamo. Iminā kathāmaggenāti iminā “yato kho gahapatiputtā”tiādi nayappavattena kathāsaṅkhātena hitādhigamūpāyena. Ettakaṃ kammanti cattāro kammakilesā, cattāri agatigamanāni, cha bhogānaṃ apāyamukhānīti evaṃ vuttaṃ cuddasavidhaṃ pāpakammaṃ.

Mittapatirūpakavaṇṇanā

254. Anattohi “bhogajāni, āyasakyaṃ, parisamajjhe maṅkubhāvo, sammūlhamaraṇa”nti evaṃ ādiko diṭṭhadhammiko “duggatiparikilesa, sugatiyañca appāyukatā, bahvābādhatā, atidaliddatā, appannapānatā”ti evaṃ ādiko ca anatto uppajjati. Yāni kānici bhayānīti attānuvādabhayaparānuvādabhayadaṇḍabhayādīni loke labbhamānāni yāni kānici bhayāni. Upaddavāti antarāyā. Upasaggāti sarīrena saṃsaṭṭhāni viya uparūpari uppajjanakāni byasanāni. Aññadatthūti ekantenāti etasmiṃ atthe nipāto “aññadatthudaso”tiādīsu viyāti vuttaṃ “ekaṃsenā”ti. Yaṃ kiñci gahaṇayogyaṃ haratiyeva gaṇhātiyeva. Vācā eva paramā etassa kammanti vacīparamo. Tenāha “vacanamattenevā”tiādi. Anuppiyanti takkanaṃ, yaṃ vā “rucī”ti vuccati yehi surāpānādīhi bhogā apenti vigacchanti, tesu tesam apāyesu byasanahetūsu sahāyo hoti.

255. Hārakoyeva hoti, na dāyako, tamassa ekaṃsato hārabhāvaṃ dassetuṃ “sahāyassā”tiādi vuttaṃ. Yaṃ kiñci appakanti pupphaphalādi yaṃ kiñci parittaṃ vatthuṃ datvā, bahuṃ pattheti bahuṃ mahagghaṃ vatthayugādiṃ paccāsīsatī. Dāso viya hutvā mittassa taṃ taṃ kiccaṃ karonto kathaṃ amitto nāma jātoti āha “aya”ntiādi. Yassa kiccaṃ karoti anattaparihāratthaṃ, attano mittabhāvadassanattañca, taṃ sevati. Atthakāraṇāti vaḍḍhinimittam, ayametesam bhedo.

256. Pareti paradivase. Na āgato sīti āgato nāhosi. Khīṇanti tādisassa, asukassa ca dinnattā. Sassasaṅgaheti sassato kātabbadhaññaṅgahe kate.

257. “Dānādīsu yaṃ kiñci karomā”ti vutte “sādhu samma karomā”ti anujānātīti imamatthaṃ “kalyāṇepi eseṇa nayo”ti atidisati. Nanu evaṃ anujānanto ayaṃ mitto eva, na amitto mittapatirūpakoti? Anuppiyabhāṇīdassanamattametaṃ. Sahāyena vā desakālaṃ, tasmim vā kate uppajjanakavirodhādiṃ asallakkhetvā “karomā”ti vutte yo taṃ jānanto eva “sādhu samma karomā”ti anuppiyaṃ bhaṇati, taṃ sandhāya vuttaṃ “kalyāṇaṃ pissa anujānātī”ti. Tena vuttaṃ “kalyāṇepi eseṇa nayo”ti.

259. Mittapatirūpakā ete mittāti evaṃ jānitvā.

Suhadamittavaṇṇanā

260. Sundarahadayāti pemassa atthivasena bhaddacittā.

261. Pamattaṃ rakkhatīti ettha pamādasena kiñci ayutte kate tādisa kāle rakkhaṇaṃ “bhīssa saraṇaṃ hotī”ti imināva taṃ gahitanti tato aññaṇeva pamattassa rakkhaṇavidhiṃ dassetuṃ “majjaṃ pivitvā”tiādi vuttaṃ. Gehe ārakkhaṃ asaṃvihitassa bahigamanampi pamādapakkhikamevāti “sahāyo bahigato vā hotī”ti vuttaṃ. Bhayaṃ harantoti bhayaṃ paṭibāhanto. Bhogahetutāya phalūpacārena dhaṇaṃ “bhoga”nti vadati. Kiccakaraṇīyeti khuddake, mahante ca kātabbe uppanne.

262. Nigūhituṃ yuttakathanti nigūhituṃ chādetuṃ yuttakathaṃ, nigūhituṃ vā yuttā kathā etassāti nigūhituṃ yuttakathaṃ, attano kammaṃ. Rakkhatīti anāvikaronto chādeti. Jīvitampīti pi-saddena kimaṅgaṃ pana aññaṃ pariggahitavatthunti dasseti.

263. Passantesu passantesūti āmedītavacanena nivāriyamānassa pāpassa punappunaṃ karaṇaṃ dīpeti. Punappunaṃ karonto hi pāpato visesena nivāretabbo hoti. Saraṇesūti saraṇesu vattassu abhinnāni katvā paṭipajja, saraṇesu vā upāsakabhāvena vattassu. Nipuṇanti saṇhaṃ. Kāraṇanti kammassakatādibhedayuttaṃ. Idaṃ kammanti imaṃ dānādibhedaṃ kusalakammaṃ. “Kamma”nti sādhaṇato vuttassāpi tassa “sagge nibbattantī”ti padantarassannidhānena saddhāhirottappālobhādiguṇadhammasamaṅgitā viya kusalahāvo jotito hoti. Saddhādayo hi dhammā saggagāmiṃ maggo. Yathāha -

“Saddhā hiriyaṃ kusalañca dānaṃ,
Dhammā ete sappurisānuyātā;
Etañhi maggaṃ diviyaṃ vadanti,
Etena hi gacchati devaloka”nti.

264. Bhavanaṃ sampattivaḍḍhanaṃ bhavoti attho, tappaṭikkhepena abhavoti āha “abhavena avuḍḍhiyā”ti. Pārijuṇṇanti jāni. Anattamano hotīti attamano na hoti anukampakabhāvato. Aññadatthu taṃ abhavaṃ attani āpatitaṃ viya maññati. Idāni taṃ bhavaṃ sarūpato dassetuṃ “tathārūpa”ntiādi vuttaṃ. Virūpoti bībhaccho. Na pāsādikoti tasseva vevacanaṃ. Sujātoti sundarajātiko jātisampanno.

265. Jalanti jalanto. Aggīvāti aggikkhandho viya. Bhāsatīti virocati. Yasmāssa bhagavatā savisesaṃ virocanaṃ loke pākaṭabhāvañca dassetuṃ “jalaṃ aggīva bhāsatī”ti vuttaṃ, tasmā yadā aggī savisesaṃ virocati, yattha ca ṭhito dūre ṭhitānampi paññāyati, taṃ dassanādivasena tamatthaṃ vibhāvetuṃ “rattī”ntiādi vuttaṃ.

“Bhamarasseva irīyato”ti etenevassa bhogasamharaṇaṃ dhammikaṃ ñāyopetanti dassento “attānaṃpī”tiādimāha. Rāsiṃ karontassāti yathāssa dhanadhaññādhogajātaṃ sampiṇḍitaṃ rāsihūtaṃ hutvā tiṭṭhati, evaṃ irīyato āyūhantassa ca. Cakkappamāṇanti rathacakkappamāṇaṃ. Nicayanti vuḍḍhiṃ parivuḍḍhiṃ. “Bhogā sannicayaṃ yanti”ti keci paṭhanti.

Samāhatvāti saṃharitvā. Alaṃ-saddo “alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjitu”ntiādīsu yuttanti imamatthaṃ joteti, “alamariyaññadassanavisesa”ntiādīsu pariyattanti. Yo veṭṭhitattotiādīsu viya atta-saddo sabhāvapariyāyoti taṃ sabbam dassento “yuttasabhāvo”tiādimāha. Saṅṭhapetunti sammā ṭhapetuṃ, sammadeva pavattetunti attho.

Evaṃ vibhajantoti evaṃ vuttanayena attano dhanaṃ catudhā vibhajanto vibhajanahetu mittāni ganthati soḷasa kalyāṇamittāni mettāya ajirāpanena pabandhati. Tenāha “abhejjaṃānāni ṭhapetī”ti. Kathaṃ pana vuttanayena catudhā bhogaṇaṃ vibhajanena mittāni ganthatīti āha “yassa hī”tiādi. Tenāha bhagavā “dadaṃ mittāni ganthatī”ti. Bhuñjeyyāti upabhuñjeyya, upayuñjeyya cāti attho. Samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikādīnaṃ dānavasena ceva adhivatthadevatādīnaṃ petabalivasena, nhāpitādīnaṃ vetanavasena ca viniyogopi upayogo eva. Tathā hi vakkhati “imesu paṇā”tiādi āyo nāma heṭṭhimantena vayato catugguṇo icchitabbo, aññathā vayo avicchedavasena na santāneyya, nidheyya, bhājeyya ca asambhateti vuttaṃ “dvīhi kammaṃ payojaye”ti. Nidhetvāti nidahitvā, bhūmigataṃ katvāti attho. Rājādivasenāti ādi-saddena aggiudakacoradubbhikkhādike saṅgaṇhāti. Nhāpitādīnanti ādi-saddena kulālarajakādīnaṃ saṅgaho.

Chaddisāpaṭicchādanakaṇḍavanaṇā

266. Catūhi kāraṇehīti na chandagamanādīhi catūhi kāraṇehi. Akusalaṃ pahāyāti “cattāro kammakilesā”ti vuttaṃ akusalañceva agatigamanākusalañca pajahitvā. Chahi kāraṇehīti surāpānādīsu ādīnavadassanaṅkhātehi chahi kāraṇehi. Surāpānānuyogādibhedaṃ chabbidhaṃ bhogaṇaṃ apāyamukhaṃ vināsamukhaṃ vajjetvā. Soḷasa mittānīti upakārādivasena cattāro, pamattarakkhaṇādikkavisesavasena paccekaṃ cattāro cattāro katvā soḷasavidhe kalyāṇamitte sevanto bhajanto. Satthavāṇijjādimicchājīvaṃ pahāya ñāyeneva vattanato dhammikenā jīvena jīvati. Namassitabbāti upakāravasena, guṇavasena ca namassitabbā sabbadā natena hutvā vattitabbā. Disā-saddassa attho heṭṭhā vutto eva. Āgamanabhayanti tattha sammā appaṭipattiyā, micchāpaṭipattiyā ca uppajjanakaanattho. So hi bhāyanti etasmāti “bhaya”nti vuccati. Yena kāraṇena mātāpituādayo puratthimādibhāvena apadiṭṭhā, taṃ dassetuṃ “pubbupakāritāyā”tiādi vuttaṃ, tena atthasarikkhatāya nesaṃ puratthimādibhāvoti dasseti. Tathā hi mātāpitaro puttānaṃ puratthimabhāvena tāva upakāribhāvena dissanato, apadissanato ca puratthimā disā. Ācariyā antevāsikassa dakkhiṇabhāvena, hitāhitaṃ patikusalabhāvena dakkhiṇārahatayā ca vuttanayena dakkhiṇā disā. Iminā nayena “pacchimā disā”tiādīsu yathārahaṃ attho veditabbo. Gharāvāsassa dukkhabahulatāya te te ca kiccavisesā yathāuppatitadukkhanittharaṇatthāti vuttaṃ “te te dukkhavisesa uttaratī”ti. Yasmā dāsakammakarā sāmikassa pādānaṃ payirupāsanavasena ceva tadanucchavikakiccasāghanavasena ca yebhuyyena santikāvacarā, tasmā vuttaṃ “pādamūle patiṭṭhānavasenā”ti. Guṇehīti uparibhāvāvahehi guṇehi. Upari ṭhitabhāvenāti saggamagge mokkhamagge ca patiṭṭhitabhāvena.

267. Bhatoti posito, taṃ pana bharaṇaṃ jātakālato paṭṭhāya
sukhapaccayūpaharaṇena dukkhapaccayāpaharaṇena ca tehi pavattitanti dassetuṃ
“thaññaṃ pāyetvā”tiādi vuttaṃ. Jaggitoti paṭijaggito. Teti mātāpitāro.

Mātāpitūnaṃ santakaṃ khetṭādiṃ avināsetvā rakkhitaṃ tesāṃ paramparāya ṭhitiyā
kāraṇaṃ hotīti “taṃ rakkhanto kulavaṃsaṃ saṇṭhapeti nāmā”ti vuttaṃ.
Adhammikavaṃsatoti “kulappadesādinā attanā sadisaṃ ekaṃ purisaṃ ghaṭetvā vā
gīvāyaṃ vā hatthe vā bandhamāṇiyaṃ vā hāretabba”nti evaṃ ādinā
pavattaadhammikapaveṇito. Hāretvāti apanetvā taṃ gāhaṃ vissajjāpetvā. Mātāpitāro
tato gāhato vivecaneneva hi āyatiṃ tesāṃ paramparāhārikā siyā. Dhammikavaṃseti
hiṃsādiviratiyā dhammike vaṃse dhammikāya paveṇiyaṃ. Ṭhapentoti patiṭṭhapento.
Salākabhaddādīni anupacchinditvāti salākabhaddadānādīni avicchinditvā.

Dāyajjaṃ paṭipajjāmīti ettha yasmā dāyapaṭilābhassa yogyabhāvena vattamānoyeva
dāyajjaṃ paṭipajjati nāma, na itaro, tasmā tamatthaṃ dassetuṃ “mātāpitāro”tiādi
vuttaṃ. Dāraketi putte. Vinicchayaṃ patvāti “puttassa cāvissajjana”nti evaṃ
āgataṃ vinicchayaṃ āgamaṃ. Dāyajjaṃ paṭipajjāmīti vuttanti “dāyajjaṃ
paṭipajjāmī”ti idaṃ catutthaṃ vattanaṭṭhānaṃ vuttaṃ. Tesanti mātāpitūnaṃ.
Tatiyadivasato paṭṭhāyāti matadivasato tatiyadivasato paṭṭhāya.

Pāpato nivāraṇaṃ nāma anāgatavisayaṃ. Sampattavatthutopi hi nivāraṇaṃ
vītikkame anāgate eva siyā, na vattamāne. Nibbattitā pana pāpakiriyā
garahaṇamattapaṭikārāti āha “katampi garahantī”ti. Nivesentīti patiṭṭhapenti.
Vuttappakārā mātāpitāro anavajjameva sippaṃ sikkhāpentīti vuttaṃ
“muddāgaṇanādisippa”nti. Rūpādīhīti ādi-saddena bhogaparivārādiṃ saṅgaṇhāti.
Anurūpenāti anucchavikena.

Niccabhūto samayo abhiñhakaraṇakālo. Abhiñhattho hi ayaṃ nicca-saddo
“nippapaṃsito nippapaṭṭho”tiādīsu viya. Yuttapattakālo eva samayo kālasamayo.
“Uṭṭhāya samuṭṭhāyā”ti imināssa niccameva dāne tesāṃ yuttapayuttataṃ dasseti.
Sikhāṭhapaṇaṃ dārakakāle. Āvāhavivāhaṃ puttadhītūnaṃ yobbanappattakāle.

Taṃ bhayaṃ yathā nāgacchati, evaṃ pihitā hoti “puratthimā disā”ti vibhattiṃ
pariṇāmetvā yojanā. Yathā pana taṃ bhayaṃ āgaccheyya, yathā ca nāgaccheyya,
tadubhayaṃ dassetuṃ “sace hī”tiādi vuttaṃ. Vipphaṇṇāti “bhato ne
bharissāmi”tiādinā uttasammāpaṭipattiyā akāraṇena ceva
tappaṭipakkhamicchāpaṭipattiyā akāraṇena ca vipphaṇṇā puttā assu. Etaṃ
bhayanti etaṃ “mātāpitūnaṃ appatirūpāti viññūnaṃ garahitabbatābhayaṃ,
paravādabhaya”nti evamādi āgaccheyya puttesu. Puttānaṃ nānurūpāti ettha
“puttāna”nti padaṃ etaṃ bhayaṃ puttānaṃ āgaccheyyāti evaṃ idhāpi ānetvā
sambandhitabbaṃ. Tādisānañhi mātāpitūnaṃ puttānaṃ ovādānusāsaniyo dātuṃ
samatthakālato paṭṭhāya tā tesāṃ dātabbā evāti katvā tathā vuttaṃ. Puttānañhi
vasenāyaṃ desanā anāgatā sammāpaṭipannesu ubhosu attano, mātāpitūnañca
vasena uppajjanakatāya sabbaṃ bhayaṃ na hoti sammāpaṭipannattā. Evam
paṭipannattā eva paṭicchannā hoti tattha kātābbapaṭisanthārassa sammadeva
katattā. Khemāti anupaddavā. Yathāvuttasammāpaṭipattiyā akāraṇena hi
uppajjanakaupaddavā karaṇena na hontīti.

“Na kho te”tiādinā vutto saṅgītanāruḷho bhagavatā tadā tassa vutto paramparāgato
attho veditabbo. Tenāha “bhagavā siṅgālakāṃ etadavocā”ti. Ayañhīti ettha hi-saddo
avadhāraṇe. Tathā hi “no aññā”ti aññadisaṃ nivatteti.

268. Ācariyaṃ dūratova disvā uṭṭhānavacaneneva tassa paccuggamanādisāmīkiriya avuttasiddhāti taṃ dassento “paccuggamaṇaṃ katvā”tiādimāha. Upaṭṭhānenāti payirupāsanena. Tikkhattumupaṭṭhānagamanenāti pāto, majjhanhike, sāyanti tīsu kālesu upaṭṭhānatthaṃ upagamanena. Sippuggaṇaṭthaṃ pana upagamaṇaṃ upaṭṭhānantogadhaṃ payoṇanavasena gamaṇabhāvatoti āha “sippuggaṇa...pe... hoti”ti. Sotaṃ icchā sussūsā, sā pana ācariye sikkhitabbasikkhe ca ādaragāravapubbikā icchitabbā “addhā iminā sippena sikkhiteṇa evarūpaṃguṇaṃ paṭilabhissāmī”ti. Tathābhūtaṇca taṃ savanaṃ saddhāpubbaṅgamaṃ hotīti āha “saddahitvā savanena”ti. Vuttamevatthaṃ byatirekavasena dassetaṃ “asaddahitvā...pe... nādhigacchatī”ti vuttaṃ. Tasmā tassattho vuttaṇṇapaṭṭhānaṇaṃ veditabbo. Yaṃ sandhāya “avasesakhuddakapāricariyāyā”ti vuttaṃ, taṃ vibhajaṇaṃ anavasesato dassetaṃ “antevāsikena hī”tiādi vuttaṃ. Paccupaṭṭhānādīnīti ādi-saddena āsanapaññāpanaṃ bījananti evamādiṃ saṅgaṇhāti. Antevāsikavattanti antevāsikena ācariyaṃhi sammāvattitabbavattaṃ. Sippapaṭṭiggaṇaṇenāti sippagaṇṭhasa sakkaccaṃ uggahaṇena. Tassa hi suṭṭhu uggahaṇena tadanusārenassa payogopi sammadeva uggahito hotīti. Tenāha “thokaṃ gahetvā”tiādi.

Suvinītaṃ vinentīti idha ācāravīnayo adhippeto. Sippasmiṃ pana sikkhāpanavīnayo “suggahitaṃ gāhāpentī”ti imināva saṅgaṇhitoti vuttaṃ “evaṃ te nisīditabba”ntiādi. Ācariyā hi nāma antevāsike na diṭṭhadhammike eva vinentī, atha kho samparāyikepīti āha “pāpamittā vajjetabbā”ti. Sippagaṇṭhasa uggahaṇaṇaṃ nāma yāvadeva payogasampādanatthanti āha “payogaṃ dassetvā gaṇhāpentī”ti. Mittāmaccesūti attano mittāmaccesu. Paṭiyādentīti pariggahetvā naṃ mamattavasena paṭiyādentī. “Ayaṃ amhākaṃ antevāsiko”tiādinā hi attano pariggahitadassanā mukheṇa ceva “bahussuto”tiādinā tassa guṇapariggahaṇaṇaṃ mukhe ca taṃ tesāṃ paṭiyādentī. Sabbadisāsu rakkaṃ karonti cātuddisabhāvasampādanenassa sabbattha sukhajīvibhāvasādhanaṃ. Tenāha “uggahitasippha hī”tiādi. Sattānaṃhi duvidhā sarīrarakkhā abbhantaṇṇapaṭṭiggaṇṭhasa, bāhiraṇṇapaṭṭiggaṇṭhasa ca. Tattha abbhantaṇṇapaṭṭiggaṇṭhaso khuppiṇāpāṇābhedaṃ, so lābhasiddhiyā paṭiṇaṇṇati tāya tajjāparihārasaṃvidhānato. Bāhiraṇṇapaṭṭiggaṇṭhaso coraamanussādihetuko, so vijjāsiddhiyā paṭiṇaṇṇati tāya tajjāparihārasaṃvidhānato. Tena vuttaṃ “yaṃ yaṃ disa”ntiādi.

Pubbe “uggahitasippha hī”tiādinā sippasikkhāpaneneva lābhupattiyā disāsu parittāṇakaraṇaṃ dassitaṃ, idāni “yaṃ vā so”tiādinā tassa uggahitasippassa nipphattivasena guṇakittanā mukheṇa paggaṇṇaṇaṇaṃ lābhupattiyāti ayametesāṃ vikappānaṃ bhedaṃ. Sesanti “paṭicchannā hoti”tiādikaṃ pālīyagataṃ, “evaṇca pana vatvā”tiādikaṃ aṭṭhakathāgataṇca. Etthāti etasmiṃ dutiyadisāvāre. Purīmanayenevāti pubbe paṭhamadisāvāre vuttanayeneva.

269. Sammānanā nāma sambhāvanā, sā pana atthacariyālakkaṇā ca dānalakkaṇā ca catutthapañcamaṭṭhāneheva saṅgaṇhitāti piyavacanalakkaṇaṃ taṃ dassetaṃ “sambhāvitakathākathanenā”ti vuttaṃ. Vigatamānanā vimānanā, na vimānanā avimānanā, vimānanāya akaraṇaṃ. Tenāha “yathā dāsakammakarādayo”tiādi. Sāmikena hi vimānitānaṃ itthīnaṃ sabbo parijāno vimānetiyeva. Paricārentoti indriyāni paricārento. Taṃ aticārenti nāma taṃ attano gihinīṃ atimaññitvā agaṇetvā vattanato. Issariyavossaggaṇṇenāti ettha yādiso issariyavossaggaṇṇaṃ gihinīyā anucchaviko, taṃ dassento “bhattagehe vissatṭhe”ti āha. Gehe eva ṭhatvā vicāretabbampi hi

kasivāṇijjādikammaṃ kulitthiyā bhāro na hoti, sāmikasseva bhāro, tato āgatasāpateyyaṃ pana tāya suguttaṃ katvā t̥hapetabbaṃ hoti. “Sabbam issariyaṃ vissaṭṭhaṃ nāma hoti”ti etā maññantīti adhippāyo. Itthiyo nāma puttālābhena viya mahagghavipulālaṅkāralābhenapi na santussantevāti tāsam tosanam alaṅkāradānanti āha “attano vibhavānurūpenā”ti.

Kulitthiyā saṃvihitabbakammantā nāma āhārasampādanavicārappakārāti āha “yāgubhattapacanakālādīnī”tiādi. Sammānanādīhi yathārahaṃ piyavacanehi ceva bhojanadānādīhi ca pāheṇakapesanādīhi aññato, tattheva vā uppannassa paṇṇākārassa chaṇḍadivasādīsu pesetabbapiyabhaṇḍehi ca saṅgahitaparijanā. Gehasāminiyā antogehajano niccaṃ saṅgahito evāti vuttaṃ “idha parijano nāma...pe... ṇātijano”ti. Ābhatadhananti bāhirato antogeham pavesitadhanaṃ. Gihiniyā nāma paṭhamam āhārasampādane kosallaṃ icchitabbaṃ, tattha ca yuttapayuttatā, tato sāmikassa itthijānāyattesu kiccākiccesu, tato puttānam parijanassa kātabbakiccesūti āha “yāgubhattasampādanādīsū”tiādi. “Nikkosajjā”ti vatvā tameva nikkosajjitaṃ byatirekato, anvayato ca vibhāvetum “yathā”tiādi vuttaṃ. Idhāti imasmim tatiyadisāvāre. Purimanayenevāti paṭhamadisāvāre vuttanayeneva. Iti bhagavā “pacchimā disā puttadārā”ti uddisīvāpi dāravaseneva pacchimaṃ disaṃ vissajjesi, na puttavasena. Kasmā? Puttā hi dārakakāle attano mātu anuggaṇhaneneva anuggahitā honti anukampitā, viññutaṃ pattakāle pana yathā tepi tadā anuggahetabbā, svāyaṃ vidhi “pāpā nivārentī”tiādinā paṭhamadisāvāre dassito evāti kiṃ puna vissajjanenāti. Dānādisaṅgahavatthūsu yaṃ vattabbaṃ, taṃ heṭṭhā vuttamevāti.

270. Cattāripi t̥hānāni laṅghitvā pañcamameva t̥hānam vivaritaṃ “avisamvādanatāyā”tiādi vuttaṃ. Tattha yassa yassa nāmaṃ gaṇhātīti sahāyo atthikabhāvena yassa yassa vatthuno nāmaṃ katheti. Avisamvādetvāti ettha duvidham avisamvādanaṃ vācāya, payogena cāti taṃ duvidhampi dassetuṃ “idampī”tiādi vuttaṃ. “Dānenā”ti ca idaṃ nidassanamattaṃ daṭṭhabbaṃ itarasaṅgahavatthuvasenapi avisamvādetvā saṅgaṇhanassa labbhanato, icchitabbato ca. Aparā pacchimā pajā aparapajā, aparāparam uppannā vā pajā aparapajā. Paṭipūjanā nāma mamāyanā, sakkārakiriya cāti tadubhayaṃ dassetuṃ “kelāyanti”tiādi vuttaṃ. Mamāyantīti mamattaṃ karonti.

271. Yathābalaṃ kammantasamvidhānenāti dāsakammakarānam yathābalaṃ balānurūpaṃ tesam tesam kammantānam saṃvidahanena vicāraṇena, kāraṇanāti attho. Tenāha “daharehī”tiādi. Bhattavetanānuppadānenāti tassa tassa dāsakammakarassa anurūpaṃ bhattassa, vetanassa ca padānena. Tenevāha “ayaṃ khuddakaputto”tiādi. Bhesajjādīnīti ādi-saddena sappāyāhāravasanaṭṭhānādiṃ saṅgaṇhāti. Sātabhāvo eva rasānam acchariyatāti āha “acchariye madhurarase”ti. Tesanti dāsakammakarānam. Vossajjanenāti kammakaraṇato vissajjanena. Velaṃ ṇatvāti “pahārāvaseso, upaḍḍhapahārāvaseso vā divaso”ti velaṃ jānitvā. Yo koci mahussavo chaṇo nāma. Kattikussavo, phagguṇussavoti evaṃ nakkhattasallakkhito mahussavo nakkhattaṃ. Pubbutṭhāyitā, pacchānipātītā ca mahāsudassane vuttā evāti idha anāmaṭṭhā.

Dinnādāyinoṭi pubbapadāvadhāraṇavasena sāvadhāraṇavacananti avadhāraṇena nivattitaṃ dassetuṃ “corikāya kiñci aggahetvā”ti vuttaṃ. Tenāha “sāmihehi dinnasseva ādāyino”ti. Na mayaṃ kiñci labhāmāti anujjhāyitvāti paṭisedhadvayena tehi laddhabbassa lābham dasseti. “Kiṃ etassa kammena katenāti anujjhāyitvā”ti

idaṃ tuṭṭhahadayatāya kāraṇadassanaṃ paṭipakkhadūrībhāvato.

Tuṭṭhahadayatādassanampi kammaṃ sukatakaritāya kāraṇadassanaṃ. Kitti eva vaṇṇo kittivaṇṇo, taṃ kittivaṇṇaṃ guṇakathaṃ haranti, taṃ taṃ disaṃ upāharantīti kittivaṇṇaharā. Tathā tathā kittetabbato hi kitti, guṇo, tesaṃ vaṇṇanaṃ kathaṃ vaṇṇo. Tenāha “guṇakathāhārakā”ti.

272. Kāraṇabhūtā mettā etesaṃ atthīti mettāni, kāyakammādīni. Yāni pana tāni yathā yathā ca sambhavanti, taṃ dassetuṃ “tatthā”tiādi vuttaṃ. “Vihāragamana”ntiādisu “mettacittaṃ paccupaṭṭhāpetvā”ti padaṃ āharitvā yojetabbaṃ. Anāvaṭadvāratāyāti ettha dvāraṃ nāma alobhajjhāsayatā dānassa mukhabhāvato. Tassa sato deyyadhammassa dātukāmatā anāvaṭatā evaṇhi gharamāvasanto kulaputto gehadvāre pihitepi anāvaṭadvāro eva, aññathā apihitepi gharadvāre āvaṭadvāro evāti. Tena vuttaṃ “tatthā”tiādi. Vivaritvāpi vasantoti vacanaseso. Pidahitvāpīti etthāpi eseṃ nayo. “Sīlavantesū”ti idaṃ paṭiggāhakato dakkhiṇavisuddhidassanattaṃ vuttaṃ. Karuṇākkhetepi dānena anāvaṭadvāratā eva. “Santaññevā”ti iminā asantaṃ natthivacanaṃ pucchitapaṭivacanaṃ viya icchitabbaṃ evāti dasseti viññūnaṃ atthikānaṃ cittaṃ maddavakaraṇato. “Purebhattaṃ paribhuñjitabbaka”nti idaṃ yāvakkālike eva āmisabhāvassa niruḥhatāya vuttaṃ.

“Sabbe sattā”ti idaṃ tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajjhāsayasampattidassanaṃ pakkhapātābhāvadīpanato, odhiso pharaṇāyapi mettābhāvanāya labbhanato. Yāya kusalābhivaḍḍhiākaṅkhāya tesaṃ upaṭṭhākānaṃ, tathā nesaṃ gehapavisaṇaṃ, taṃ sandhāyāha “pavisantāpi kalyāṇena cetasā anukampanti nāma”ti. Sutassa pariyodāpanaṃ nāma tassa yāthāvato atthaṃ vibhāvetvā vicikicchātamavidhamanena visodhananti āha “atthaṃ kathetvā kaṅkhaṃ vinodentī”ti. Savanaṃ nāma dhammassa yāvadeva sammāpaṭipajjanāya asati tasmīṃ tassa niraṭṭhakabhāvato, tasmā sutassa pariyodāpanaṃ nāma sammāpaṭipajjāpananti āha “tathattāya vā paṭipajjāpentī”ti.

273. Alamattoti samatthasabhāvo, so ca atthato samattho evāti “agāraṃ ajjhāvasanasamattho”ti vuttaṃ. Disānamassanaṭṭhāneti yathāvuttadisānaṃ paccupaṭṭhānasaññite namassanakāraṇe. Paṇḍito hutvā kusalo cheko labhate yasanti yojanā. Saṇhaguṇayogato saṇho, saṇhaguṇoti panettha sukhumanipuṇapaññā, muduvācāti dassento “sukhuma...pe... bhaṇanena vā”ti vuttaṃ. Disānamassanaṭṭhānenāti yena ñāṇena yathāvuttā cha disā vuttanayena paṭipajjanto namassati nāma, taṃ ñāṇaṃ disānamassanaṭṭhānaṃ, tena paṭibhānavā. Tena hi taṃtaṃkiccayuttapattavasena paṭipajjanto idha “paṭibhānavā”ti vutto. Nivātavuttīti paṇipātasīlo. Atthaddhoti na thaddho thambharahitoti cittassa uddhumātalakkhaṇena thambhitabhāvena virahito. Uṭṭhānavīriyasampannoti kāyikena vīriyena samannāgato. Nirantarakaraṇavasenāti āradhassa kammaṃ satatakaritāvasena. Ṭhānuppattiyā paññāyāti tasmīṃ tasmīṃ atthakicce upaṭṭhite ṭhānaso taṅkhaṇe eva uppajjanakapaññāya.

Saṅgahakaroti yathārahaṃ sattānaṃ saṅgaṇhanako. Mittakaroti mittabhāvakaro, so pana atthato mitte pariyesanako nāma hotīti vuttaṃ “mittagavesano”ti. Yathāvuttaṃ vadaṃ vacanaṃ jānātīti vadaññūti āha “pubbakārinā vuttavacanaṃ jānātī”ti. Idāni tamevatthaṃ saṅkhepena vuttaṃ vitthāravasena dassetuṃ “sahāyakassā”tiādi vuttaṃ. Pubbe yathāpavattāya vācāya jānane vadaññutaṃ dassetvā idāni ākārasallakkhaṇena appavattāya vācāya jānanepi vadaññutaṃ dassetuṃ

“apicā”tiādi vuttaṃ. “Yena yena vā panā”tiādinā vacanīyatthataṃ vadaññū-saddassa dasseti. Netāti yathādhippetamatthaṃ paccakkhato pāpetā. Tenāha “taṃ tamatthaṃ dassento paññāya netā”ti. Neti taṃ tamatthanti ānetvā sambandho. Punappunaṃ netīti anu anu neti, taṃ tamatthanti ānetvā yojanā.

Tasmiṃ tasminti tasmiṃ tasmiṃ dānādīhi saṅgahehi saṅgahetabbe puggale. Āṇiyāti akkhasīsagatāya āṇiyā. Yāyatoti gacchato. Puttakāraṇāti puttanimittaṃ. Puttahetukañhi puttana kattabbaṃ mānaṃ vā pūjaṃ vā.

Upayogavacaneti upayogatthe. Vuccatīti vacanaṃ, attho. Upayogavacane vā vattabbe. Paccattanti paccattavacanaṃ. Sammā pekkhantīti sammadeva katabbe pekkhanti. Pasaṃsanīyāti pasaṃsitabbā. Bhavanti ete saṅgahetabbe tattha puggale yathārahaṃ pavattentāti adhippāyo.

274. “Iti bhagavā”tiādi nigamanaṃ. Yā disāti yā mātāpituādilakkhaṇā puratthimādidisā. Namassāti namasseyyāsīti attho “yathā kathaṃ panā”tiādikāya gahapatiputtassa pucchāya vasena desanāya āraddhattā “pucchāya tthatvā”ti vuttaṃ. Akathitaṃ natthi gihīhi kattabbakamme appamādapāṭipattiyā anavasesato kathitattā. Mātāpituādīsu hi tehi ca paṭipajjitabbapaṭipattiyā niravasesato kathaneneva rājādīsupi paṭipajjitabbavidhi atthato kathito eva hotīti. Gihino vinīyanti, vinayaṃ upenti etenāti gihivinayo. Yathānusiṭṭhanti yathā idha satthārā anusīṭṭhaṃ gihicārittaṃ, tathā tena pakārena taṃ avirādheta. Paṭipajjamānassa vuddhiyeva pāṭikañkhāti diṭṭhadhammikasamparāyikaparamatthehi vuddhiyeva icchitabbā avassambhāvinīti.

Sīṅgālasuttavaṇṇanāya līnatthappakāsanā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Υποσχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Υποσχόλια. 1. Η συλλογή των μακρών ομιλιών - Υποσχόλια. 3. Υποσχόλια για το κεφάλαιο για τον Πάτχικα. 8. Σχόλια για την ομιλία στον Σινγκάλα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org